

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

prof. Lena Kolarska-Bobińska

Warszawa, 13 października 2014 r.

Szanowne Panie i Panowie Rektorzy,

docierają do nas sygnały i informacje o rozmaitych przypadkach naruszenia zasad etyki naukowej, w szczególności możliwych konfliktach interesów w recenzjach prac naukowych oraz opiece promotorskiej.

Pragnę przypomnieć, że w 2012 roku Komisja ds. etyki w nauce przyjęła „Kodeks etyki pracownika naukowego”. Jest on dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (www.nauka.gov.pl) oraz Polskiej Akademii Nauk. Kodeks stanowi, że recenzenci i opiniodawcy nie powinni podejmować się oceny naukowej, jeśli wykracza ona „poza zakres ich naukowego doświadczenia i kompetencji”, oraz „powinni odmówić udziału w procesie oceniania we wszystkich tych przypadkach, gdy występuje konflikt interesów pomiędzy nimi a osobą ocenianą”.

Konflikt interesów budzi wątpliwości co do transparentności procedury nadawania stopnia i tytułu naukowego. Godzi w etos naukowca, który chcemy przekazywać młodszym pokoleniom badaczy.

W ostatnim czasie szeroką dyskusję w naszym środowisku wywołały doniesienia medialne o rozprawie doktorskiej bronionej przez Prezesa BCC Marka Goliszewskiego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Promotor pracy prof. Andrzej Zawiślak w publicznym oświadczeniu nie ukrywał, że „uważa się za przyjaciela Marka Goliszewskiego”. Deklaracja taka może budzić wątpliwości co do zachowania przez promotora odpowiedniego krytycyzmu w stosunku do promowanej rozprawy.

Bardzo proszę o rozważenie podjęcia w Państwa uczelniach debaty nad doprecyzowaniem istoty konfliktu interesów oraz tego, jak możemy eliminować takie zagrożenia.

W zapobieganiu możliwym sytuacjom konfliktu interesów pomocny może być *System wspierania wyboru recenzentów*, stworzony przez Ośrodek Przetwarzania Informacji (OPI). Program jest dostępny nieodpłatnie dla wszystkich naukowców.

W sytuacjach budzących wątpliwości wsparciem może być też rzecznik akademicki (Ombudsman), do którego powołania chcę Państwa zachęcić. Instytucja Ombudsmana występuje w wielu krajach europejskich: Hiszpanii, Holandii, Wielkiej Brytanii, Niemczech, i Francji, i ma swoje korzenie w instytucji rzecznika praw obywatelskich. Utworzenie instytucji rzecznika akademickiego postulowane jest przez Unię Europejską. Kwestia ta znajduje odzwierciedlenie także w Europejskiej Karcie Naukowca.

Rzecznik akademicki jest swego rodzaju mediatorem, który - jako osoba niezależna i neutralna - rozwiązuje problemy bez rozpoczynania formalnej, zbiurokratyzowanej procedury. Zwracać się do niego mogą studenci, nauczyciele akademicy i pracownicy administracji z prośbą o pomoc w sprawach sporów, konfliktów dotyczących uczelni i jej społeczności. Funkcja rzecznika jest niezależna od struktury zarządzania. Rzecznicy nie działają jako zwolennicy poszczególnych osób fizycznych czy wyodrębnionej grupy osób, ale jako propagatorzy uczciwości i sprawiedliwości w ramach organizacji. Podstawowymi zasadami, na jakich rzecznik opiera swoje działanie, są: poufność, neutralność i bezstronność. Są już pierwsze uczelnie, które powołały swoich Ombudsmanów, i z pewnością podzielą się swoimi doświadczeniami.

Jestem przekonana, że działalność rzeczników w Państwa uczelni przyczyni się do usprawnienia jej funkcjonowania, a także do wzrostu świadomości społecznej, ukierunkowanie na porozumienie, współpracę, dialog społeczny.

Mam nadzieję, że powyższe problemy oraz proponowane rozwiązania będą przedmiotem dyskusji w środowisku poszczególnych uczelni oraz podczas spotkań rektorów szkół wyższych, w których w najbliższych dniach będę miała możliwość uczestniczyć.

Z wyrazami szacunku,

prof. Lena Kolarska-Bobińska